

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το υ κ. Π. ΒΡΕΤΟΥ

V

Τό τραγούδι είναι η κυριότερη, και στον τόπο μας ή μόνη, μουσική έκδηλωση του σχολείου, γιατί είναι το πιο πρόχειρο και το πιο ευχάριστο μουσικό έκφραστικό μέσο που διαθέτει, καλά ή κακά, ο κάθε άνθρωπος. Για το παιδί το τραγούδι είναι μία ανάγκη· όπως ανάγκη του είναι και η κραυγή. Μόνο πως η κραυγή είναι άγριο έξοσπασμα της περιούσης ένεργητικότητας της παιδικής ψυχής, ενώ το τραγούδι είναι πολιτισμένος και καθοδηγημένος τρόπος για τη μουσική έξωτερέυση του συναισθήματος.

Ό πολιτισμός και η μουσική παράδοση κάθε τόπου, κάνουν τό τραγούδι περισσότερο ή λιγότερο μουσικό και περισσότερο ή λιγότερο κοντινό στην κραυγή, από την όποια μπορεί και να γεννηθήκε. Σ' ένα σχολείο που έχει κατορθώσει να ρυθμίσει καλά τη ζωή των παιδιών, η παράδοση του πολιτισμού φαίνεται από όλα τά έξωτερικά φαινόμενα: την τάξη, την καθαριότητα και την ευπρέπεια. Έκει λοιπόν τό τραγούδι δέ μπορεί να είναι ούτε θρρυβικό, ούτε άγριο έξωφώνητό.

Έκει που δέ βασιλεύει γενικά η καλαισθησία, που ή βέργα είναι τό κύριο μέσον της έπιβολής της τάξεως, και που ό κάλαθος των άχρηστων είναι τό πιο άχρηστο άντικείμενο, εκεί οίνουρα δέν υπάρχει ούτε ρυθμός ούτε μέτρο σέ τίποτα, ούτε και στό τραγούδι.

Η άταξία και ή βαρβαρότης γίνονται σιγα-σιγά συνήθεια, και όχι μόνο τίποτα δέ μάς φαίνεται αντίθετο από κείνο που πρέπει να γίνεται, αλλά καταντά και τά μάς άρξουσιν. Ό δάσκαλος που έχει συνήθως στή ράχη του τρεις φορές περισσότερα παιδιά από εκείνα που πρέπει, και ή θέλει στήν άρχή να άντιδράση στή ρουτίνα της θορυβώδους παραδόσεως του τραγουδιού, στό τέλος παρσσύρεται, σ' αυτή από τις γύρω του γνώμες.

Όσοι ύπέστησαν την έπίθεση των προϊσταμένων τους για τό άξωφρώς άδειαν, καταλαβαίνουν καλά τό θέλωμα να πούμε.

Άρχισαμε μ' αυτή την έπίθεση εναντίον του έξωφώνη, γιατί αυτό χτυπά περισσότερο σ' αυτά μας όταν άκοουμε ένα σχολείο μας να τραγουδά. Άλλά πριν προχωρήσουμε στό θέμα μας, πρέπει να ξεχωρίσουμε

τό έξωφώνητό από τη φυσική φωνητική ένταση, για να προλάβουμε κάθε παρεξήγηση.

Η ίδιότης της δυνατικής φωνής είναι δώρον της φύσεως, και άλλος μπορεί να την έχει και άλλος όχι. Όταν όμως δασαστή είναι προτέρηρα. Γι αυτό οι έπιδωκόουμε τό μεγαλύτερό της με τη φωνητική καλλιέργεια. Έκείνο λοιπόν που διακρίνει τη φυσική ένταση από τη φωνασκία, είναι τό άβίαστο. Όταν γίνεται ό συνθηματικός δυτοχώς συναγωνισμός, ποιός θά περάση τόν άλλο στις φωνές, όχι μόνο άλλοιώνεται και τό χρώμα και ή έκφραση του τραγουδιού, αλλά και μορφάζει άντισυνηθικά τό πρόσωπο.

Η καλλιέργεια της παιδικής φωνής μπορεί ν' άρχιση με την είσοδο του παιδιού στό σχολείο, αλλά πρέπει να τελειώνη με τη μεταφώνηση, που άρχίζει συνήθως από τό δωδέκατο έτος τό δέκατο τέταρτο έτος της παιδικής ηλικίας των άγοριών, και διαρκεί ένα δυό χρόνια, και κάπως ένωρίτερα στό κορίτσια, στό όποια όμως συνήθως τά φαινόμενα μεταφώνησεως δέν είναι και τόσο έντονα.

Η έκπαιδευτική μας νομοθεσία δέν προβλέπει κατά την περίοδο της μεταφώνησεως τη διακοπή της έξασκήσεως στό τραγούδι. Έτσι αυτή ή έξάσκησης άποβαίνει, σ' άγόρια κυρίως, καταστρεπτική από δύο άτόψεις: Πρώτο τη φυσική: Έπειδή ό λάρυγγ, τό όποιο υ ή διάμετρος κατά τη μεταφώνηση σχεδόν διπλασιάζεται, είναι σχεδόν διαρκώς φλογιζόμενο, και με κάθε περισσή κόπωση έρεθίζεται περισσότερο. Γι' αυτό ό φωνητικός άσκήσει, στήν ηλικία αυτή, καμιά φορά καταστρέφουν τη φωνή άνευανόρθωτα.

Δεύτερο την ήθική: Έπειδή τό παιδί ύποφέρει που δέ μπορεί να διαβάση σωστά τη μουσική άνγνώση του, ή τό τραγούδι του, γιατί ή φωνή του γίνεται άσταθής, άντιδρά, και, με τό χαρακτηριστικό έωκεντρισμό που τό διακρίνει σ' αυτή την ηλικία, νομίζει ότι εκδικείται για τη μείωση που τό δίνει ή φωνητική του άδυναμία, κάνοντας άταξίες ή περιφρονώντας αυτό που δέν μπορεί να καταφέρει τώρα, ενώ μικρότερο τό πετόναυο.

Γι' αυτό ή έξάσκηση του τραγουδιού, θά έπρεπε να διακόπτεται στήν τετάρτη, πέμπτη και έκτη τάξη του γυμνασίου και να άντικαθίσταται με όργανική μουσική ή με άκρόσημα και μουσικολογικά ψαθήματα. Στις δύο τελευταίες γυμνασιακές τάξεις, μπορεί να έξακολουθήση ή φωνητική καλλιέργεια γι' αυτούς που έχουν φωνή και που θέλουν να την καλλιεργήσουν.

Η φωνή είναι μουσικό όργανο, τέλειο βέβαια στή δυνατότητα της έκφράσεως με την ύπεροχή που της δίνουν οι λέξεις. Δέν παύει όμως να είναι όργανο, και να χρειάζεται μελέτη στήν τεχνική της, όπως όλα τά άλλα όργανα, γιατί όσο και να υπάρχει μέσα μας, δέ γίνεται ποτέ σχεδόν τέλεια δική μας. Μελέτη στή φωνή είναι ή προσπάθεια μας, να την καθυποτάξουμε στή θέλησή μας.

Τό φωνητικό σύστημα του ανθρώπου, άποτελείται από τρία μέρη κυρίως α) τούς πνεύμονας που δίνουν

(Η συνέχεια στην 6η σελίδα)

(Συνέχεια απ' την 2α σελίδα)

τόν άέρα, β) τις φωνητικές χορδές που είναι στην άρχη του λάρυγγος και παράγουν τόν άρχικό ήχο και γ) τις ρινοφαρυγγικές κοιλότητες και τó στόμα, που παίρνουν τόν ήχο και τόν τροποποιούν, για νά του δώσουν τά χαρακτηριστικά τής ανθρώπινης φωνής.

Η καλλιέργεια τής φωνής άποβλέπει στό νά άναπτυχθούν άρισμένες Ιδιότητες που εύκολύνουν τή άναπνοή τήν έκπομπή, (emission) και τó χρώμα.

Έτσι ó παιδαγωγός άποβλέπει : α) στην εξάσκηση τής άναπνοής με κατάλληλες άναπνευστικές άσκήσεις, β) στην εξάσκηση τών φωνητικών χορδών, για τήν ακρίβεια του ήχου, για τó κτύπημα τής γλωττίδος που κλείνει τó λάρυγγα και δίνει τó στακκάτο, γ) για τó πέρασμα άπό τή φωνή του στήθους στη φωνή του κεφαλιού, με τήν όποια κερδίζουμε μιá πέμπτη στην έκταση, και άνυπέρβλητη ποικιλία στό χρώμα και στη γλυκύτητα τής φωνής, και τέλος στη χρήση του στόματος και τών κοιλότητων που συγκοινωνούν μ' αυτό, για τή χρησιμοποίησί τους σάν άντηχείων, που δίνουν τó χαρακτηριστικό χρώμα τής φωνής και τήν καλή προφορά τών λέξεων στό τραγούδι. Όταν σε κάθε μάθημα μουσικής, γίνονται μερικές άσκήσεις άναπνοής, βοκαλίζε σέ φωνήεντα και σε συλλαβές, άσκήσεις αύξομείωσης στην ένταση, και άσκήσεις στην έκφραση τών μουσικών φράσεων ενός τραγουδιού, τó άποτέλεσμα θά φανή πολύ γρήγορα. Τά παιδιά που έχουν καλή φωνή θά τήν κάμουν καλύτερη, και τά παιδιά που δέν έχουν, θά τραγουδούν με μικρή μόν φωνή άλλα όποφερτή και εύχάριστη.

Ο τρόπος τής καλλιέργειας τής παιδικής φωνής, με κάποιες αναλογίες βέβαια που άφορούν τήν ηλικία τών εξασκουμένων, δέν διαφέρει άπό τόν τρόπο τής καλλιέργειας τής φωνής του ενήλικος. Γι αυτό ένα σύγγραμμα που πραγματεύεται τó ζήτημα αυτό για τούς μεγάλους, είναι έξ ίσου διαφωτιστικό και για τó δάσκαλο τών μικρών. Έπίσης οι φωνητικές άσκήσεις (vocalises, κλίμακες, άρπιαμοί κλπ.), με περιορισμούς βέβαια στην έκταση, είναι έξ ίσου κατάλληλες.

Ο δάσκαλος όταν πάρει ó ίδιος μαθήματα μονάδια, και παρακολουθήση τή διδασκαλία ενός καλού καθηγητού για μεγάλους μαθητές, θά συμπληρώση άποτελεσματικά τή μόρφωσή του στό κεφάλαιο αυτό, που είναι σπουδαιότατο για τή μουσική διαπαιδewγή του παιδιού.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΡΕΤΟΣ